

2^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΕΛΙΣΣΙΩΝ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ 2018

ΕΛΕΝΗ

(από τον Όμηρο μέχρι τον Ελύτη)

Επιμέλεια παρουσίασης:
Δανίκα Ευανθία, Φιλολόγος

Η αρπαγή της Ελένης
από τον Πάρη.
Ζωγράφος του
Λουτρού, 420-410 π.Χ.
Το σχήμα του αγγείου
(ωόν = αυγό) είναι
ιδιαίτερα ταιριαστό
για το θέμα, επειδή η
Ελένη γεννήθηκε από
ένα αυγό.

Νέα Υόρκη, Μητροπολιτικό
Μουσείο.

Ελένης αρπαγή. Αττικός ερυθρόμορφος σκύφος της ύστερης αρχαϊκής (ή κατά άλλους πρώιμης κλασικής) εποχής με την υπογραφή του Ιέρωνα ως αγγειοπλάστη και του Μάκρωνα ως αγγειογράφου στις λαβές. Στην πλευρά Α ο Πάρης (με το αναγραφόμενο όνομα Αλέξανδρος) αρπάζει την Ελένη (όπως κατονομάζεται) από τον καρπό, ενώ ο Έρωτας ίπταται από πάνω τους. Ο Αινείας, ο γιος της Αφροδίτης, συνοδεύει τον Πάρη κρατώντας μια ασπίδα λονταριού. Η Αφροδίτη και ο Έρωτας περιστοιχίζουν την Ελένη. Η Πειθώ ακολουθεί πίσω από την Αφροδίτη με ένα λουλούδι στο χέρι.. Η σκηνή είναι πολυπρόσωπη και οι ερυθρόμορφες φιγούρες καλύπτουν σχεδόν την επιφάνεια του αγγείου. Βοστώνη, Μουσείο Καλών Τεχνών.

**Ελένης αρπαγή. Τοιχογραφία
από το Σπίτι του Τραγικού
Ποιητή, Πομπηία (VI, 8, 3.5),
περίπου 1ος αι. μ.Χ.**

**Cesare Dandini, “Η αρπαγή της Ελένης”
1596-1657**

Ελένης αρπαγή, Angelica Kauffmann, 1790.

Ελένης αρπαγή. The Rape of Helen by Tintoretto (1578–1579, Museo del Prado, Madrid)

Ελένης αρπαγή, περίπου 1530.

The Rape of Helen by Francesco Primaticcio

(c. 1530–1539, Bowes Museum)

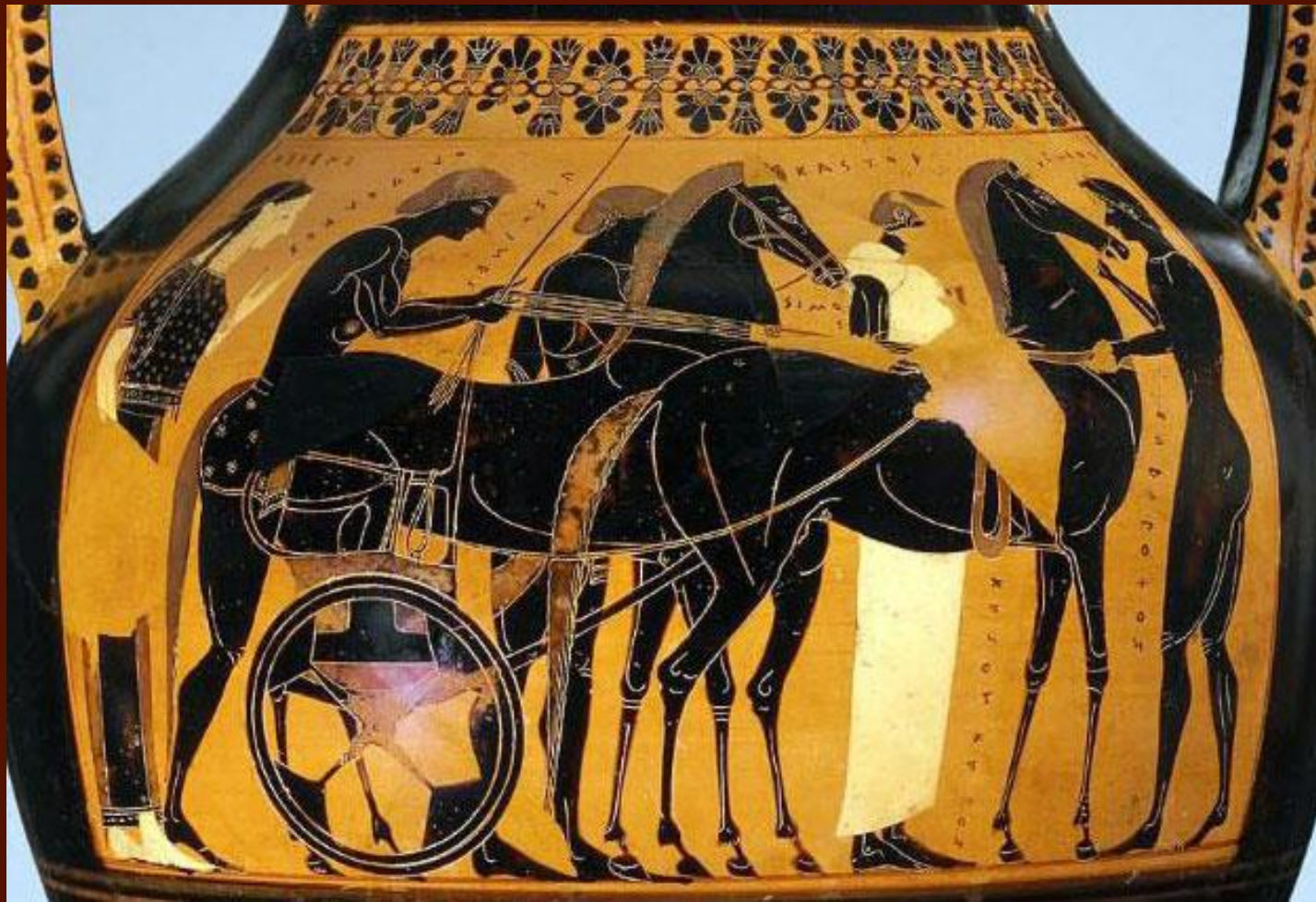
Ελένης αρπαγή. Απουλικός ερυθρόμορφος κωδωνόσχημος κρατήρας. Αποδίδεται στον Ζωγράφο του Stockholm 1999. Ο Πάρης φορά φρυγικό καπέλο (πίλο) και κρατά ένα είδος δόρατος. Παρίσι, Μουσείο του Λούβρου.

Ελένης ανάκτηση.
Μελανόμορφη λήκυθος,
περίπου 530 π.Χ. Οι
Διόσκουροι κρατούν την
αδερφή τους από τα
χέρια και την οδηγούν
πίσω στην πατρίδα.

**Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό
Μουσείο.**

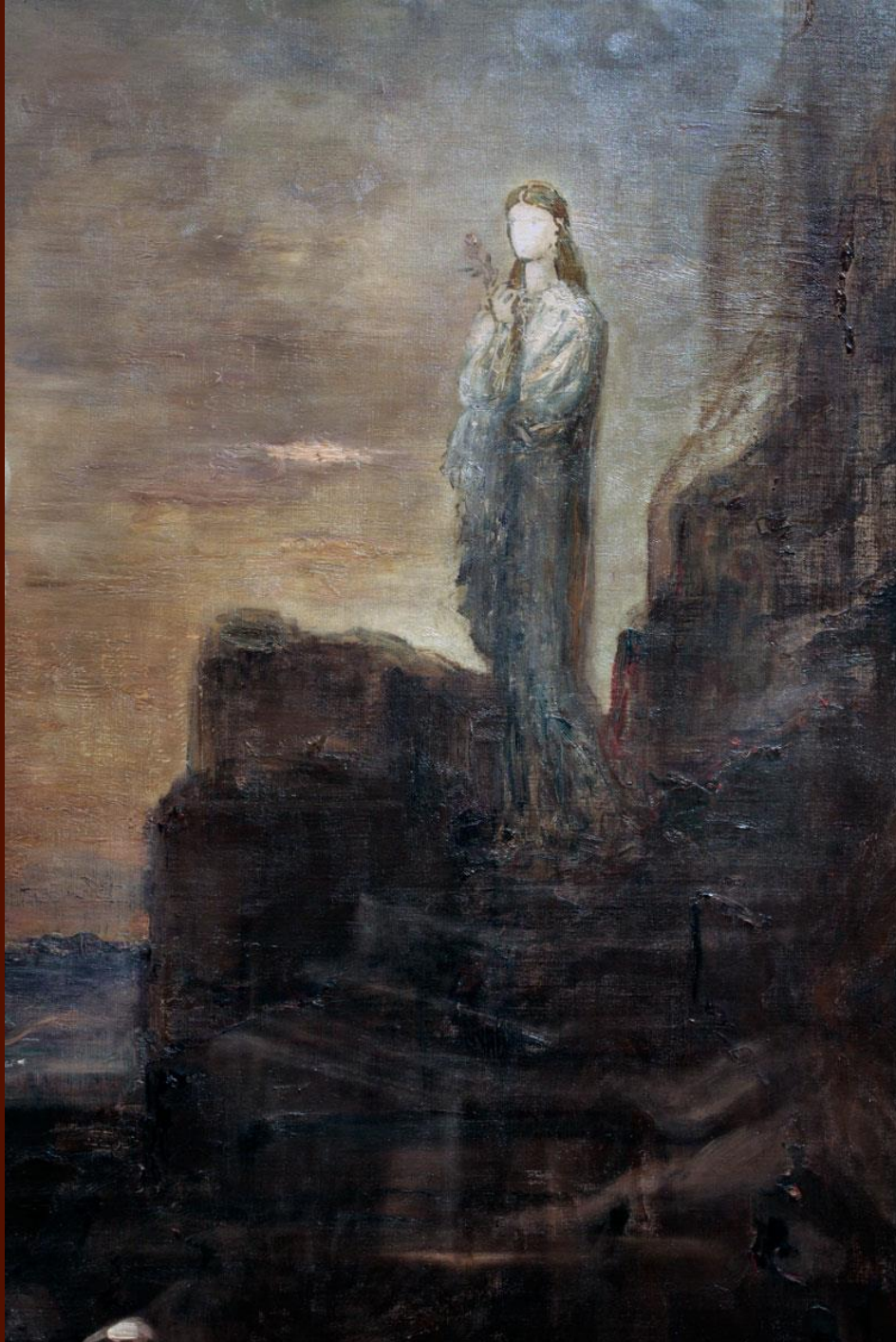

Η Ελένη εικονίζεται στα αριστερά. Μπροστά της επιβιβάζεται στο άρμα ο Πολυδεύκης. Ο Κάστωρ διακρίνεται με το μακρύ άσπρο χιτώνα. Δύο νέοι κρατούν τα άλογα, 540-530 π.Χ.

Gustave Moreau (1826-1898)

Η Ελένη στα τείχη της
Τροίας, Gustave
Moreau. Ελαιογραφία.

**Gustave Moreau, Η Ελένη στις Σκαιές πύλες,
Helen at the Scaean Gate, c. 1880. Musée Gustave Moreau.**

Gustave Moreau, Study of Helen, c.1890. Musée Gustave Moreau, Paris, France.

Ο Όμηρος στην Ιλιάδα παρουσιάζει την Ελένη ως πλάσμα ανθρώπινο με θεϊκή καταγωγή, αποφεύγει την κατάκριση και την καταδίκη, αλλά την παρουσιάζει συχνά να αυτοκαταδικάζεται μεταχειριζόμενη το επίθετο «κυνῶπις» (= αναιδής, αναίσχυντος) για τον εαυτό της.

Αν και αγαπάει τον Πάρη, τον παρατά, γιατί δεν είναι γενναίος.

Πάρης και Ελένη - Jacques Louis David, 1788

Salvador Dali, Paris and Helen of Troy, 1972. Engraving on Paper.

Ο Όμηρος τη χαρακτηρίζει:

- καλλίκομον (ομορφομαλλούσα),
- καλλιπάρηον (ομορφοπρόσωπη),
- λευκώλενον (ασπροχέρα),
- τανύπεπλον (ομορφοντυμένη) ...

αλλά και

- ριγεδανήν (φρικτή),

γιατί προκάλεσε τον αφανισμό πολλών
ηρώων.

Όμηρος

Χαλάλι, τόσοι παιδεμοί για μια τέτοια γυναίκα,
στους Τρώες και στους Αχαιοούς με τις καλές
κνημίδες. Με τις αθάνατες θεές φρικτά μοιάζει
στην όψη. (Γ, 156 - 8)

Frederic Leighton, Η Ελένη στα
τείχη της Τροίας, 1865.
Ελαιογραφία.

Για τον ίδιο λόγο ο **Αισχύλος** παρετυμολογεί το όνομά της και την αποκαλεί ελεύναν, έλανδρον, ελέπτολιν (καταστροφή για τα καράβια, τους άνδρες, και τις πολιτείες).

Μερικές φορές μετανιώνει και νοσταλγεί την πατρίδα της, τη Σπάρτη, τον άντρα της και την κόρη της Ερμιόνη.

Ο Όμηρος την ονομάζει κόρη του Δία και φαίνεται ότι γεννήθηκε από την επαφή του με τη Λήδα, την οποία ο θεός επεσκέφθη μεταμορφωμένος σε κύκνο. Είναι δηλαδή αδελφή των Διοσκούρων Κάστορα και Πολυδεύκη.

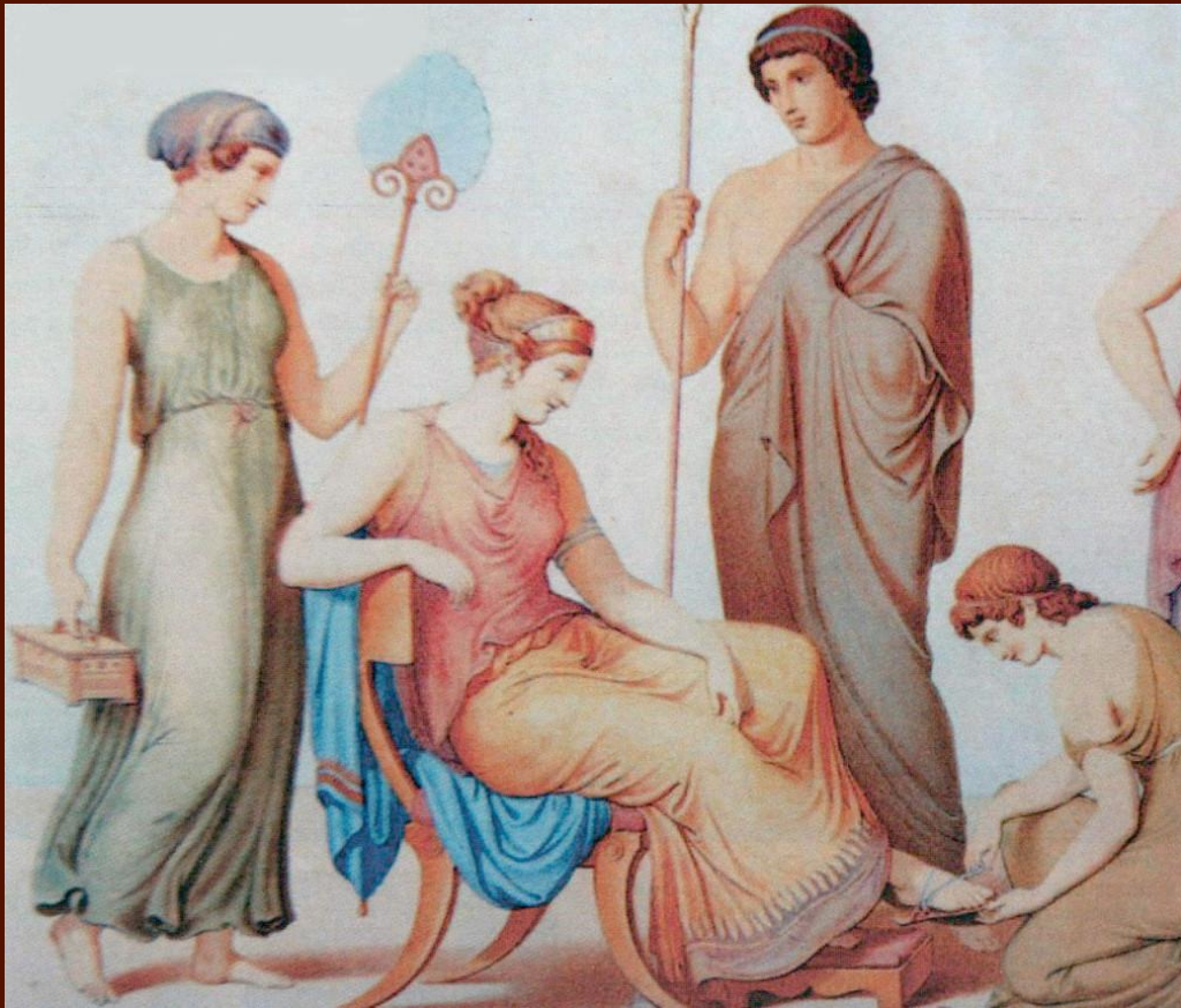

- Οι λυρικοί ποιητές (**Ίβυκος, Αλκαίος**) τη θεωρούν υπαίτια του πολέμου και τη συνδέουν με την απιστία.
- Η **Σαπφώ** αναφέρεται στην Ελένη όχι για να την κατακρίνει ως αιτία πολέμου, αλλά για να δικαιωθεί ο Έρως, ο οποίος είναι δυνατόν να προκαλέσει φοβερότατα δεινά.
- Στον **Ευριπίδη**, όχι όμως σε όλα του τα έργα, παρουσιάζεται περισσότερο ως θύμα παρά ως πρόξενος κακών.

Ο Μενέλαος, ενώ καταδιώκει την Ελένη μετά την άλωση της Τροίας, μαγεύεται από την ομορφιά της και τη συγχωρεί, αφήνοντας το ξίφος του να γλιστρήσει από το χέρι του στο χώμα. Ο Έρωτας και η Αφροδίτη (αριστερά) παρακολουθούν τη σκηνή. Παρίσι, Μουσείο του Λούβρου.

**Η ωραία Ελένη, πίνακας των Φρίντριχ και
Γιοχάνες Ρίπενχάουζεν.**

Ανάκτηση Ελένης. Αττικός ερυθρόμορφος κωδωνόσχημος κρατήρας του Ζωγράφου της Περσεφόνης, 440-430 π.Χ. Ο Μενέλαος, ενώ καταδιώκει την Ελένη μετά την άλωση της Τροίας, μαγεύεται από την ομορφιά της και τη συγχωρεί, αφήνοντας το ξίφος του να γλιστρήσει από το χέρι του στο χώμα. Toledo Museum of Art.

Ανάκτηση Ελένης. Αττικός ερυθρόμορφος κρατήρας.
Βρέθηκε στην Εγνατία (Gnathia) της Κάτω Ιταλίας.
Αποδίδεται στον Ζωγράφο του Μενελάου, 450-440 π.Χ.

Η Ελένη ζητάει άσυλο στο άγαλμα της Αθηνάς για να γλιτώσει από την οργή του Μενέλαου.

(Ερυθρόμορφη οينوχόη.
γύρω στο 430-425 π.Χ. Ρώμη,
Musei Vaticani.

Dante Gabriel Rossetti, Helen of Troy, 1863

**Frederick Sandys – Helen
of Troy, 1867**

**Gaston Bussiere
(1862-1929)**

**Morgan, Evelyn De –
Helen Of Troy 1898**

Salvador Dali, Helen of Troy from Homage à Homère, 1977.

«Το κάλλος, η ομορφιά, είναι η αρχή του τρομερού, θα μας πει ένας νέος, Ευρωπαίος ωραίος λυρικός, ο Ρίλκε, στις Ελεγείες του Ντουίνο, γιατί η ομορφιά είναι η αρχή του τρομερού που μόλις την αντέχουμε και γαλήνια περιφρονεί και να μας καταστρέψει ακόμη »

Δ. Λιαντίνης

Sir Edward Poynter , 1881

Οδυσσεΐας Ελύτης

Ελένη

Με την πρώτη σταγόνα της βροχής σκοτώθηκε το καλοκαίρι
Μουσκέψανε τα λόγια που είχανε γεννήσει αστροφεγγιές
Όλα τα λόγια που είχανε μοναδικό τους προορισμόν Εσένα!
Κατά πού θ' απλώσουμε τα χέρια μας τώρα που δε μας
λογαριάζει πια
ο καιρός
Κατά πού θ' αφήσουμε τα μάτια μας τώρα που οι μακρινές
γραμμές
ναυάγησαν στα σύννεφα
Τώρα που κλείσανε τα βλέφαρά σου απάνω στα τοπία μας
Κι είμαστε —σαν να πέρασε μέσα μας η ομίχλη—
Μόνοι ολομόναχοι τριγυρισμένοι απ' τις νεκρές εικόνες σου.

Με το μέτωπο στο τζάμι αγρυπνούμε την καινούρια οδύνη
Δεν είναι ο θάνατος που θα μας ρίξει κάτω μια που Εσύ
υπάρχεις

Μια που υπάρχει αλλού ένας άνεμος για να σε ζήσει ολάκερη
Να σε ντύσει από κοντά όπως σε ντύνει από μακριά η ελπίδα
μας

Μια που υπάρχει αλλού

Καταπράσινη πεδιάδα πέρ' από το γέλιο σου ως τον ήλιο

Λέγοντάς του εμπιστευτικά πως θα ξανασυναντηθούμε πάλι

Όχι δεν είναι ο θάνατος που θ' αντιμετωπίσουμε

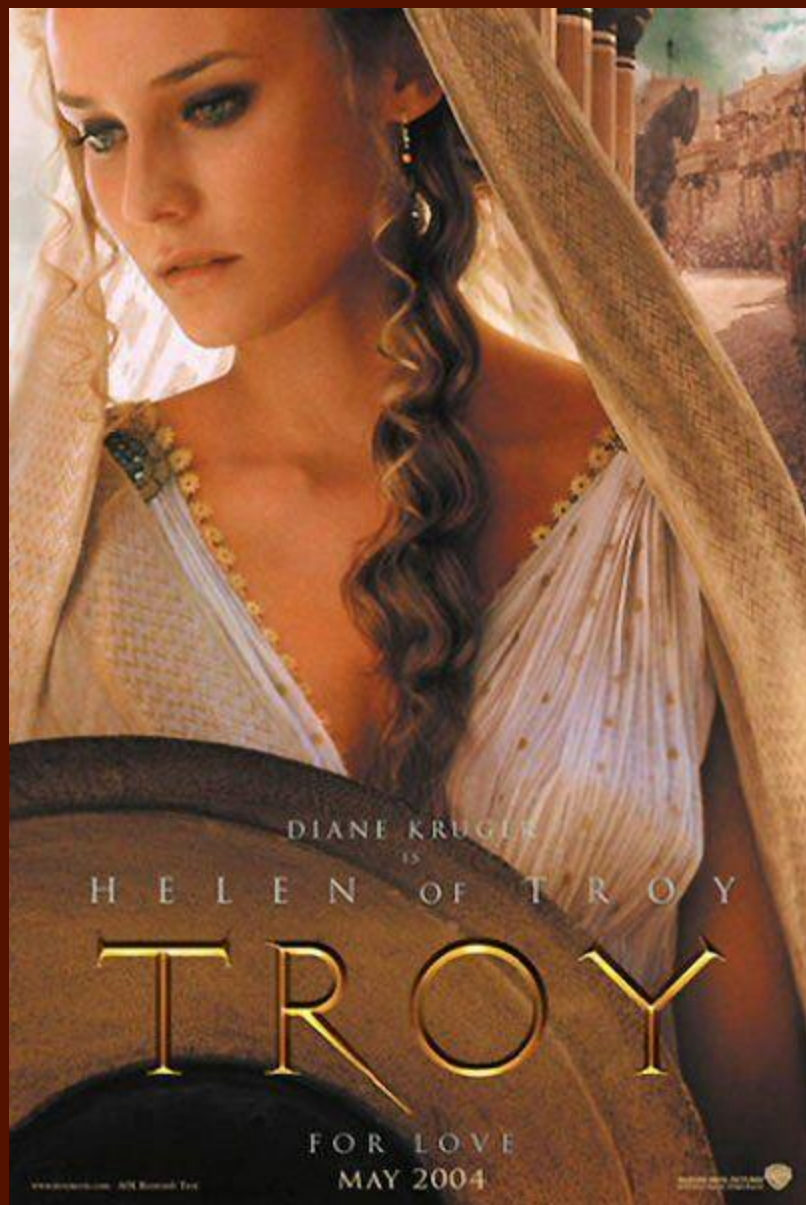
Παρά μια τόση δα σταγόνα φθινοπωρινής βροχής

Ένα θολό συναίσθημα

Η μυρωδιά του νοτισμένου χώματος μες στις ψυχές μας που
όσο παν κι απομακρύνονται.

Κι αν δεν είναι το χέρι σου στο χέρι μας
Κι αν δεν είναι το αίμα μας στις φλέβες των ονείρων σου
Το φως στον άσπιλο ουρανό
Κι η μουσική αθέατη μέσα μας ω! μελαγχολική
Διαβάτισσα όσων μας κρατάν στον κόσμο ακόμα
Είναι ο υγρός αέρας η ώρα του φθινοπώρου ο χωρισμός
Το πικρό στήριγμα του αγκώνα στην ανάμνηση
Που βγαίνει όταν η νύχτα πάει να μας χωρίσει από το φως
Πίσω από το τετράγωνο παράθυρο που βλέπει προς τη θλίψη
Που δε βλέπει τίποτε
Γιατί έγινε κιόλας μουσική αθέατη φλόγα στο τζάκι χτύπημα
του μεγάλου ρολογιού στον τοίχο
Γιατί έγινε κιόλας
Ποίημα στίχος μ' άλλον στίχο αχός παράλληλος με τη βροχή δάκρυα
και λόγια
Λόγια όχι σαν τ' άλλα μα κι αυτά μ' ένα μοναδικό τους προορισμόν:
Εσένα!

"Ο άνθρωπος πρέπει κάθε μέρα

- ✓ ν' ακούει ένα γλυκό τραγούδι,**
- ✓ να διαβάζει ένα ωραίο ποίημα,**
- ✓ να βλέπει μια ωραία εικόνα και, αν είναι δυνατόν,**
- ✓ να διατυπώνει μερικές ιδέες.**

Αλλιώς χάνει το αίσθημα του καλού και την τάση προς αυτό...".

Γκαίτε.

Πηγές:

<http://www.greek-language.gr/>

<https://el.wikipedia.org/wiki/>

<http://antikleidi.com/2013/04/07/elen/>

Ευχαριστώ για την
προσοχή σας!!!